

Statsminister Jens Stoltenberg
Utenriksminister Jonas Gahr Støre
Justisminister Knut Storberget

Oslo, 29. juni 2011

Norske myndigheter må etablere en sterk nasjonal institusjon for menneskerettigheter i samsvar med Paris-prinsippene

Vi viser til rapport med gjennomgang av dagens ordning for nasjonal institusjon for menneskerettigheter i Norge.¹ Et utvalg nedsatt av Utenriksdepartementet har vurdert Norsk Senter for menneskerettigheter ved Universitetet i Oslo opp mot FN-standardene for nasjonale institusjoner (de såkalte Paris-prinsippene), og har konkludert med at senteret ikke tilfredsstillere disse.

Utvalget foreslår at det bør etableres en nasjonal kommisjon for menneskerettigheter som ny nasjonal institusjon, støttet av et kompetent og robust sekretariat.

Vi støtter forslaget om en kommisjon for menneskerettigheter, fordi en kommisjon vil kunne spille en sterk rolle i å profesjonalisere, tilgjengeliggjøre, koordinere og sikre faglig kvalitet i menneskerettighetsarbeidet i Norge. Kommisjonen vil også spille en viktig rolle ved å knytte arbeidet på nasjonalt plan til det internasjonale planet, hvor nasjonale institusjoner får en stadig sterkere rolle i internasjonale menneskerettighetsfora og -prosesser.

Opprettelse av en kommisjon slik det er foreslått vil etter vårt syn bidra til bedre menneskerettighetsbeskyttelse i Norge, mindre internasjonal kritikk av Norge og større gjennomslag for Norge i internasjonal menneskerettighetspolitikk.

Etter vår mening bør utvalgets forslag følges opp så raskt som mulig. Styret ved Senter for menneskerettigheter besluttet 17. mars 2011 at man ønsker å skille nasjonal institusjon ut fra Senteret, samtidig som en "oppfordrer norske myndigheter til å sikre at Norge i fremtiden har en nasjonal institusjon for menneskerettigheter med en tyngde og kapasitet som står i forhold til Norges ambisjoner som en av de fremste forkjempere for menneskerettighetene internasjonalt."²

Vi anser det som viktig å få fortgang i arbeidet med å etablere en ny nasjonal institusjon, og ber

¹ "Review of the Norwegian Centre for Human Rights in its Capacity as Norway's National Human Rights Institution" by the Norwegian Ministry of Foreign Affairs' team for review of the existing National Institution: Nora Sveaass (chair), Birgitte Kofod Olsen, Ketil Lund, and Gunnar M. Ekeløve-Slydal (secretary), Oslo, March 2011.

² Referat fra styremøtet er tilgjengelig på følgende internett-adresse:

<http://www.jus.uio.no/smr/om/organisasjon/styret/referater/2011/03/referat/referat-170311.pdf>

derfor om et møte med en representant for Regjeringen for å kunne fremlegge vårt syn og å drøfte gjennomføring av rapportens anbefalinger.

Med hilsen
Den norske Helsingforskomité

Bjørn Engesland
Generalsekretær

Amnesty International Norge

John Peder Egenæs
Generalsekretær

Vedlegg: Utdypning av vår posisjon

Kopi: Stortingets utenrikskomité
Stortingets justiskomité

Utdypning av organisasjonenes posisjon

Rapporten fra utvalget er grundig både i beskrivelse av dagens ordning og i sin argumentasjon for endringer. Vi mener også at den bygger på en korrekt forståelse av de internasjonale kravene til slike institusjoner. Institusjonens uavhengighet, at den har et solid ressursgrunnlag og evne til å bidra effektivt til å fremme og beskytte menneskerettighetene er blant de viktigste kriteriene. Den må også forholde seg til sivilsamfunnet og gjenspeile befolkningens pluralistiske sammensetning.

Norge har en offensiv politikk internasjonalt for å fremme menneskerettighetene. Norsk lovgivning er også sterk på feltet, samtidig som det, med visse begrensninger, finnes klagemuligheter hos ombudene for brudd på menneskerettighetene. Men Norge mangler en faglig sterk og samtidig pådrivende institusjon med et særlig fokus på å sikre *full* respekt for menneskerettighetene i Norge. I Sverige har en nylig utredning av samme spørsmål konkludert med behov for kommisjon som ivaretar nettopp disse hensynene.³

Det er særlig følgende forhold knyttet til nasjonal institusjons rolle vi vil framheve:

- Nasjonal institusjon må bidra til bedre koordinering, samordning og kvalitet på rapportering til FNs, Europarådets og andre relevante overvåkingsorganer. Slik rapportering kan være både komplisert og utilgjengelig for deler av sivilsamfunnet, som har begrensede ressurser. Nasjonal institusjon kan spille en meget viktig rolle som tilrettelegger i rapporteringsarbeidet sammen med nettverkene av frivillige organisasjoner og undertegnede organisasjoner. Universal Periodic Review (UPR) i FNs Menneskerettighetsråd er et eksempel. I mange land spiller de nasjonale institusjonene en nøkkelrolle i prosessen med rapportering. I Norges UPR bidro nasjonal institusjon etter evne og på en positiv måte, men hadde ikke kapasitet til å ta et større ansvar slik man har sett at nasjonal institusjon i andre land har tatt.
- En nasjonal institusjon bør skape arenaer for samhandling mellom ansvarlige myndigheter og sivilsamfunnet i Norge på menneskerettighetsområdet, ikke minst når det gjelder oppfølging av konklusjoner og anbefalinger fra internasjonale organer og problemer som er dokumentert gjennom organisasjoners kontakt med sårbare grupper.
- Norges nasjonale institusjon bør være en ressurs i de internasjonale nettverkene for nasjonale institusjoner. Dette gjelder særlig nettverkene i Europarådet, og det regionale og det globale nettverket knyttet opp mot FN-systemet. I disse nettverkene er det koordineringsverv som de nasjonale institusjonene som har ressurser til dette påtar seg på omgang. Norges nasjonale institusjon har ennå ikke sittet med et slikt verv og har ikke deltatt på en måte som har gitt stor innflytelse på prosesser i disse nettverkene.
- Norges nasjonale institusjon må ha kapasitet til og forutsetninger for å delta og lede prosjekter og prosesser som kan deles med andre nasjonale institusjoner som såkalte "best practices". Den må også ha kapasitet til å svare på eller delta i internasjonale undersøkelser om situasjonen i Norge.

³ Ny struktur för skydd av mänskliga rättigheter i Sverige, tilgjengelig på: <http://www.regeringen.se/sb/d/12482/a/154040>

- Støtte til nasjonale institusjoner for menneskerettigheter og internasjonale menneskerettighetsprosesser er mange steder en del av utviklingspolitikken. En norsk nasjonal institusjon som skal bidra til dette må ha en langt bedre kapasitet. Den kan bli et nyttig verktøy i utviklingspolitikken, og også i dialog- og påvirkningsarbeid i forhold til land med svakt utviklet menneskerettighetsvern.

Rapporten framhever at en Nasjonal Institusjon for menneskerettigheter må ha en lav terskel for mennesker som anser sine menneskerettigheter krenket. Vi slutter oss til dette og håper dette vil bli tydeliggjort ytterligere i et framtidig mandat.

Samlet sett er det ikke tvil om at Norge trenger en ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter og at en slik institusjon må få tilstrekkelige midler til å løse et mandat som samsvarer med Paris-prinsippene. Derfor støtter vi rapportens forslag om en betydelig økning i institusjonens ressursgrunnlag. Rapporten foreslår et budsjett på minimum 25 millioner kroner. Det kan vise seg å være i minste laget.